

i Handel og Vandel og blev Genstand for privat Omsætning. Derved filtreredes offentlig og privat sammen i Tienden. I Præstetienden have vi endnu den offentlige Tiende i sin rene Skikkelse. Kongetienden er efterhaanden gaaet over til en ren privat Ejendom, der handles med efter de sædvanlige Regler for Omsætning af privat Ejendom. I Kirketienden have vi Blandingen af begge Dele. Der er offentlig og privat uhjælpelig filtret sammen. En Del af det gaar i den private Tiendejers Lomme, og en anden Del, ubestemt hvor meget, skal anvendes til offentlige Formaal.

Hvis man nu skulde handle rationelt med Tienden, forekommer det mig, at saa burde man gaa følgende Vej. Man burde sige som saa: Den Del af Tienden, der i den historiske Udvikling er vedbleven at være Skat, behandle vi som Skat. Jeg kalder alt det Skat, som Samfundet opkræver for at realisere Samfundsformaal. Jeg erkender ikke en Deling mellem, om det opkræves paa den ene eller den anden Maade; for mig spiller den teoretiske Diskussion om, hvorvidt noget er Grundbyrde eller ikke, ingen Rolle. Det, som det for mig kommer an paa, er, om Samfundet opkræver det hos Borgerne til Realisation af Samfundsformaal, almene Formaal; det kalder jeg Skat. Og hvad Samfundet den Dag i Dag opkræver for at opretholde den Folkekirke, som vi ifølge Grundloven have Pligt til at opretholde og understøtte; kalder jeg Skat. Denne sidste Del af Tienden er Præstetienden og den Del af Kirketienden, som i dette Øjeblik faktisk bruges til Kirkernes Vedligeholdelse. Det er Skat, og om al Skat gælder det, at det er Samfundets Pligt at lægge den saa retfærdigt som muligt. Denne Skat ligger, som jeg har sagt, paa Bondejorden alene, og hvis vi derfor skulle tage rationelt paa Tienden, skulle vi sige som saa: Vi lægge den Skat fra Bondejorden over paa det hele Samfund. Og da vil intet være rigtigere end at flytte den over paa Formue og Ejendomsskylden, paa al Formue og al Ejendomsskyld her i Landet. Naar vi havde gjort det, var der tilbage den Del af Tienden, der faktisk tilhører private, hele Kongetienden og Resten af Kirketienden. De ere i Tidens Løb blevne privat Ejendom for Tiendejerne, og dermed ere de ogsaa i Tidens Løb blevne privat Gæld for Tiendeyderne. Naar man altsaa havde taget det, der var Skat og behandlet det, som man behandler en Skat, nemlig lagt den retfærdigt, burde man sige: Resten er det Tiendeydernes egen Sag at afvikle

efter Regler, som vi give her i Loven. Det vilde være det rationelle Synspunkt for en Tiendeafløsning. Lad mig sige det, at hvis man lagde dette Synspunkt an, vilde Følgen deraf blive, at de andre Samfundsklasser kom til at bidrage adskilligt mere til Tiendeafløsningen, end de gøre efter dette Lovforslag. Præstetienden udgør over 2 Millioner. Hvad der medgaar til Kirkernes Vedligeholdelse — det er ikke til at opgøre, men det er vist ikke for meget, naar man siger, at det vil andrage ca. 1 Million. Det bliver altsaa i alt 3 Millioner, som fra at ligge paa Bondejorden alene, skal overføres paa Formuen og Ejendomsskylden i det hele Land. Det vil blive en Lettelse for Tiendeyderne, der er betydelig større end den, de nu faa, og det vil blive et Bidrag fra de andre Samfundsklasser, der ogsaa er betydeligt større. Ærede Medlemmer ville have set af Betænkningen, at det Bidrag, der ydes fra de andre Samfundsklasser til Tiendeafløsningen efter Forslaget, som det nu foreligger, er ikke ret meget ud over den Million, som indkommer ved de 10 Øre paa Formue og 10 Øre paa Ejendomsskyld. Saa kommer ganske vist Tiendeskattens Beløb, men selv om vi regne det med, vilde Afløsningen efter den Tankegang, jeg her har udviklet, dog i alt Fald medføre, at der skulde bidrages dobbelt saa meget af Formueskat og Ejendomsskyld til Afløsningen. Jeg tror, at der ikke med Rette kan indvendes noget mod denne Betragtning. Jeg tror ikke, at man fra nogen Side i vort Samfund vil kunne fremføre gyldige Grunde mod dette Synspunkt, at det, som opkræves til at realisere Samfundets almene Formaal, lægges som Skat paa alle Samfundsborgere efter deres Evne og efter et retfærdigt Princip.

Imidlertid har man jo ikke fulgt den Vej. Man har respekteret den historiske Udvikling, der, som jeg sagde til at begynde med, filtrerede offentligt og privat sammen, saaledes at det var vanskeligt at rede fra hinanden, og man har taget den hele Tiende som en Enhed og sagt, lad os komme af med det alt sammen; idet vi afløse, ville vi samtidig give Tiendeyderne en Lettelse, og den give vi ved at give Bidrag til Afløsning af al deres Tiende. Det er saaledes, den historiske Udvikling er med Hensyn til Spørgsmaalet om Tiendeafløsning. Saaledes har man set paa det ved alle de Forslag, som hidtil have været fremme, og det vilde maaske ikke have været fremmende for Tilendebringelsen af Sagen, om man havde fraveget dette Syn-